

ABSZTRAKTFÜZET / ABSTRACT BOOKLET

Mohács 1526 – Szeged 2026

Multidiszciplináris nemzetközi konferencia a mohácsi csata
500. évfordulója alkalmából

Multidisciplinary International Conference on the 500th
Anniversary of the Battle of Mohács

Absztraktfüzet / Abstract Booklet

Mohács 1526 – Szeged 2026

Multidiszciplináris nemzetközi konferencia a mohácsi csata
500. évfordulója alkalmából

Multidisciplinary International Conference on the
500th Anniversary of the Battle of Mohács

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Altajisztikai Tanszék / Department of Altaic Studies, Faculty of Humanities
and Social Sciences, University of Szeged

Szeged, 2026

Mohács 1526 – Szeged 2026

Multidiszciplináris nemzetközi konferencia a mohácsi csata
500. évfordulója alkalmából

Multidisciplinary International Conference on the 500th Anniversary
of the Battle of Mohács

Absztraktfüzet / Abstract Booklet

Szerkesztette / Edited by

JUHÁSZ Krisztina

Borító- és belívtér / Cover and interior design by

SZŰCS Emese

Angol fordító és nyelvi lektor / English Translator and Proofreader

MALETH Ágnes

Török fordító és nyelvi lektor / Turkish Translator and Proofreader

IŞIK Murat

Borítókép /Cover image by

FEHÉR Géza: Türkische Miniaturen Türkische Miniaturen aus den Chroniken der
Ungarischen Feldzüge. Leipzig–Weimar, 1978.

Nyomdai kivitelezés / Printed by

Innovariant Nyomdaipari Kft., Algyő

Felelős vezető / Responsible leader: DRÁGÁN György

www.innovariant.hu

ISBN: 978-963-688-161-0 (nyomtatott)

ISBN: 978-963-688-162-7 (pdf)

Kiadja / Published by

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Altajisztikai Tanszék / Department of Altaic Studies, Faculty of Humanities and
Social Sciences, University of Szeged

Szeged, 2026

Mohács 1526 – Szeged 2026

Multidiszciplináris nemzetközi konferencia a mohácsi csata
500. évfordulója alkalmából

Multidisciplinary International Conference on the 500th
Anniversary of the Battle of Mohács

2026. október 7–9.

7–9 October 2026

Konferencia helye / Conference Venue

MTA Szegedi Akadémiai Bizottság Székháza / Regional Committees of the
Hungarian Academy of Sciences at Szeged
6720 Szeged, Somogyi u. 7. (110. terem / Room 110)

Szervezőbizottság / Organizing Committee

Prof. Dr. PAPP, Sándor

Prof. Dr. KASZA, Péter

Dr. habil. PÁLFI, György

Dr. habil. MOLNÁR, Judit

Dr. BERECHKI, Zsolt

JUHÁSZ, Krisztina

WALTER, Dorottya

Dr. TIHANYI, Balázs

PROGRAM / PROGRAMME

Október 7. (szerda) / Wednesday, 7 October

14:00–15:00

Regisztráció / Registration

15:00–16:00

Megnyitó / Opening

Prof. Dr. ROVÓ, László (rektor, Szegedi Tudományegyetem / Rector, University of Szeged)

Dr. KOZMA, József (önkormányzati képviselő, Szeged / Local Councilor, Szeged)

Prof. Dr. FODOR, Pál (elnök, Magyar Történelmi Társulat / President, Hungarian Historical Society)

Prof. Dr. RACSMÁNY, Mihály (dékán, Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar / Dean, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Szeged)

Prof. Dr. HORVÁTH, Dezső (dékán, Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar / Dean, Faculty of Sciences and Informatics, University of Szeged)

Prof. Dr. HOHMANN, Judit (elnök, MTA Szegedi Akadémiai Bizottság / President, Regional Committees of the Hungarian Academy of Sciences in Szeged)

16:00–17:00

Plenáris előadások / Keynote speeches

Prof. Dr. PAPP, Sándor: Magyarország a Habsburg és a Valois konfliktus között és az Oszmán Birodalom (1519–1526) / Hungary between the Habsburg and Valois conflicts and the Ottoman Empire (1519–1526)

Prof. Dr. KASZA, Péter: Harc az emlékezetért – Mohács narratívák / The Battle for Memory – Narratives of Mohács

17:00–17:20: Kávészünet (SZAB Székház – Földszint) / Coffee break (Regional Committees of the Hungarian Academy of Sciences in Szeged – Ground Floor)

17:20–18:50

Plenáris előadások / Keynote speeches

Prof. Dr. FEDELES, Tamás: Túlélők és válságmenedzserek: a magyar főpapok politikai stratégiái és intézményi kényszerpályái (1526–1541) / Survivors and Crisis Managers: Political Strategies and Institutional Constraints of the Hungarian Prelates (1526–1541)

Dr. habil. PÁLFI, György: A Mohácsi Nemzeti Emlékhely tömegsírjai: a Szegedi Tudományegyetem kutatóinak sokévi küzdelmei / The Mass Graves of the Mohács National Memorial: Years of Effort by Researchers from the University of Szeged

Prof. Dr. COQUEUGNIOT, Helene – Prof. Dr. DUTOIR, Olivier: Historical Conflict Mass Graves: Bioarchaeological Insights through 3D Paleoimaging / Történeti konfliktusok tömegsírjai: bioarcheológiai betekintés a 3D paleoimaging segítségével

18:50 Fogadás előadók részére (SZAB Székház – földszint) / Dinner – private event (Regional Committees of the Hungarian Academy of Sciences in Szeged – Ground Floor)

Október 8. (csütörtök) / Thursday, 8 October

09:30–10:00

Regisztráció / Registration

10:00–11:20

1. Szekció / Section 1

Szekcióelnök / Section Chair: Prof. Dr. PAPP, Sándor

Prof. Dr. TARIM, Zeynep: Ottoman Painters' Interpretation of the Battle of Mohács / Az oszmán nakkások (miniátúrafestők) értelmezései a mohácsi csatáról

Prof. Dr. M. EMECEN, Feridun: Mohaç Muharebesi ve Osmanlı Kaynakları / A mohácsi csata és az oszmán történeti források

Dr. KOLÇAK, Özgür: Ottoman Military Technology at the Battle of Mohacs / Oszmán haditechnika a mohácsi csatában

Kérdések, vita / Discussion

11:20–11:40: Kávészünet (SZAB Székház – Földszint) / Coffee break (Regional Committees of the Hungarian Academy of Sciences in Szeged – Ground Floor)

11:40–13:00

2. Szekció / Section 2

Szekcióelnök / Section Chair: Dr. B. SZABÓ, János

Prof. Dr. C. TÓTH, Norbert: Párhuzamos történetek – merre járt az erdélyi vajda 1521-ben és 1526-ban? / Parallel narratives – where did the Voivode of Transylvania spend his time in 1521 and 1526?

Dr. VARGA, Szabolcs: Tömegsírtól a sírkertig: a mohácsi történelmi emlékhely megalapítása / From the Mass Grave to the Memorial Cemetery: The Founding of the Mohács Historical Memorial Site

Dr. B. SZABÓ, János: A mohácsi tömegsírok szerepe a hadtörténeti vizsgálatok összefüggéseinek tükrében, 1960-tól napjainkig / The Role of the Mass Graves at Mohács in the Context of Military History Research, from 1960 to the Present

Kérdések, vita / Discussion

13:00–14:00 Szendvicsebéd (SZAB Székház – Földszint) / Lunch – (Regional Committees of the Hungarian Academy of Sciences in Szeged – Ground Floor)

14:00–15:20

3. Szekció / Section 3

Szekcióelnök / Section Chair: Dr. BERECSKI, Zsolt

NEMÉNYI, Réka: A sátorhelyi III–IV. tömegsír régészeti feltárása / Archaeological Excavation of Mass Graves III and IV in Sátorhely

Dr. BERTÓK, Gábor: A Janus Pannonius Múzeum Mohács 500 csatatérkutató programjának módszerei és főbb eredményei / The methods and key findings of the Janus Pannonius Museum's Mohács 500 battlefield research program

Dr. HARAMZA, Márk – Dr. NÉMETH, Balázs: Hidegfegyverek, vérték, tűzfegyverek – kísérleti régészeti kutatások a mohácsi csata fegyvereivel / Edged weapons, armor, firearms – experimental archaeological research with weapons from the Battle of Mohács

Kérdések, vita / Discussion

15:20–15:40: Kávészünet (SZAB Székház – Földszint) / Coffee break (Regional Committees of the Hungarian Academy of Sciences in Szeged – Ground Floor)

15:40–17:00

4. Szekció / Section 4

Szekcióelnök / Section Chair: Dr. habil. PÁLFI, György

Dr. BERECSKI, Zsolt – Dr. SZABÓ, Árpád (Dr. BERECSKI, Zsolt – Dr. SZABÓ, Árpád – VIG, Viktor – DE ANDRÉS MONTERO, Marcos – GELLAI, Fanni – KOCSMÁR, Réka – VÁGVÖLGYI, Lili – SIMON, Zsófia – Dr. MAI, Tímea Katalin – Dr. KIRÁLY, Kitty – Dr. TIHANYI, Balázs – Dr. MOLNÁR, Erika – SIMON, Béla – NEMÉNYI, Réka – Dr. BERTÓK, Gábor – Dr. habil. PÁLFI, György): Perimortem vágásnyomok a Mohácsi Nemzeti Emlékhely 3. tömegsírjának csontmaradványain – bioarcheológiai és igazságügyi orvosszakértői elemzés / Perimortem cut marks on the skeletal remains of Mass Grave 3 at the Mohács National Memorial – bioarchaeological and forensic medical analyses

DE ANDRÉS MONTERO, Marcos – Dr. KIS, Luca (DE ANDRÉS MONTERO, Marcos – Dr. KIS, Luca – VIG, Viktor – Dr. TIHANYI, Balázs – Dr. BERECSKI, Zsolt – KOCSMÁR, Réka – Dr. GERETOVSZKY, Zsolt – VAJDA, Balázs – SIMON, Zsófia – Dr. ZAY, Orsolya – Dr. HARAMZA, Márk – Dr. BERTÓK, Gábor – NEMÉNYI, Réka – Dr. SZABÓ, Árpád – Dr. habil. PÁLFI, György): Application of new methods for the biological reconstruction of the Mohács 3rd mass grave victims / Új módszertani megközelítés a mohácsi III. tömegsírban nyugvó áldozatok biológiai rekonstrukciójához

VÁGVÖLGYI, Lili – KOCSMÁR, Réka – Dr. MOLNÁR, Erika (VÁGVÖLGYI, Lili – KOCSMÁR, Réka – Dr. MOLNÁR, Erika – Dr. BERECSKI, Zsolt – GELLAI, Fanni – Dr. SZABÓ, Árpád – Dr. MAI, Tímea Katalin – Dr. habil. PÁLFI, György – Dr. HEGYI, Andrea – Dr. KIRÁLY, Kitty): A mohácsi IV. tömegsír bioarcheológiai vizsgálatainak előzetes eredményei / Preliminary results of the bioarchaeological analysis of Mohács Mass Grave No. 4

Kérdések, vita / Discussion

18:00 Fogadás – zártkörű (Vármúzeum) / Reception – private event (Szeged Castle Museum – Szeged, Stefánia u. 15.)

Köszöntő / Welcome speech: Dr. FOGAS, Ottó (igazgató, Móra Ferenc Múzeum, Szeged) / Director / Móra Ferenc Museum, Szeged)

Október 9. (péntek) / Friday, 9 October

09:30–10:00

Regisztráció / Registration

10:00–11:20

1. Szekció / Section 1

Szekcióelnök / Section Chair: Dr. KOLÇAK, Özgür

Prof. Dr. İŞIKSEL, Güneş: Suzerainty Without Treaty: The Ottoman–Hungarian–Polish Triangle After Mohács (1526–1529) / Szerződés nélküli fennhatóság: az oszmán–magyar–lengyel háromszög Mohács után (1526–1529)

Dr. BAŞ, Göksel – Prof. Dr. FODOR, Pál: Mohács 1526: Feeding and Financing the Ottoman Army / Mohács 1526: Az oszmán hadsereg étellemezése és finanszírozása

Dr. OBRADOVIĆ, Nenad: Mohácsi csata a szerb nép történetében / The Battle of Mohács in the History of Serbian people

Kérdések, vita / Discussion

11:20–11:40: Kávészünet (SZAB Székház – Földszint) / Coffee break (Regional Committees of the Hungarian Academy of Sciences in Szeged – Ground Floor)

11:40–12:40

2. Szekció / Section 2

Szekcióelnök / Section Chair: Prof. Dr. KASZA, Péter

Prof. Dr. NEUMANN, Tibor: Lajos király testőrei / The bodyguards of King Louis

Prof. Dr. KRUPPA, Tamás: Mohács visszhangja a 16. századi itáliai forrásokban / The Resonance of Mohács in Sixteenth-Century Italian Sources

Kérdések, vita / Discussion

12:40–13:00

A konferencia zárása / Closing of the Conference

13:00 Szendvicsebéd (SZAB Székház – Földszint) / Lunch – (Regional Committees of the Hungarian Academy of Sciences in Szeged – Ground Floor)

ABSZTRAKTOK / ABSTRACTS

Prof. Dr. PAPP, Sándor

Magyarország a Habsburg és a Valois konfliktus között és az Oszmán Birodalom (1519–1526)

Amióta Joseph von Hammer a Journal Asiatique-ban 1827-ben publikálta tanulmányát Franciaország első (1525–1526) diplomáciai kapcsolatairól, és Ernest Charrière megjelentette a Négociations de la France dans le Levant első kötetét 1848-ban, benne I. Szülejmán és I. Ferenc levelezését, sokan úgy vélték, hogy I. Ferenc francia királynak közvetlen köze volt ahhoz, hogy a szultán 1526-ban megtámadta Magyarországot. Ez a felismerés csak a nyugati tudományosságban volt új, mert a témát tárgyaló oszmán krónikák, így az egyik legalaposabb, Kemâl Paşa-Zâde Mohâç-name-je egyértelműen a francia–oszmán kapcsolatokhoz kötötte a szultán támadását Magyarország ellen.

A magyar történetírás a 19. században még elfogadta, hogy a mohácsi katasztrófához a francia fellépésnek köze volt, azonban az utóbbi évtizedekben ez a vélekedés teljesen eltűnt, mintha ennek a kérdésnek a felvetése maga is valamilyen szűk látókörű nyugatellenességet takarna, egyenlő lenne a nyugat elárulásának vádjával.

Mivel a témára vonatkozóan újabb adatok bukkantak fel – méghozzá török oldalról, s nem utólagos ideológiai célokból írt krónikákból, hanem a kor diplomáciai levelezéseiből – a kérdést mégsem tekinthetjük teljesen lezártnak.

A HUN-REN–SZTE Oszmán Kori Kutatócsoport évek óta foglalkozik a békeszerződések kiadásával. A középkori békeszerződések és -tárgyalások háttérkutatása során áttekintettem a teljes 15–16. századi fennmaradt oszmán okleveles anyagot Isztambulban, amely közel 350 darabból álló okmánygyűjteményt eredményezett. Ehhez hozzávettem körülbelül harminc 1500–1550 között keletkezett francia és velencei vonatkozású oszmán levelet, így egy nagyobb korpusz állt a kutatásom rendelkezésére. A munka eredményeképpen került elő a francia király követétől származó, 1526. április vége körül keletkezett jelentés, amely részletesen beszámol a francia követ Isztambulból Franciaországba való visszatéréséről, a vele utazott török követről, a szultán és a francia király között létrejött megállapodásról, a török salétromszállítmányokról, amelyek a francia löporgyártást segítették, és részletesen szól az akkor még francia szolgálatban álló Andrea Doria flottamozdulatairól a spanyol Habsburgok ellen. Ugyanakkor a jelentés beszámol a francia király nagy örömről, hogy a szultán megindul Frengisztán

ellen. Ő maga is ígéri, hogy Lyonba megy, mert onnan ő is könnyen eljuthat Frengisztánba, ahol közösen felléphetnek a spanyol Habsburgokkal szemben. Jelezni szeretném, hogy Frengisztán ekkor Itália északi részét jelentette a korabeli oszmán szóhasználat alapján.

A francia követ nem lehet más, mint az ismert Frangepán János, aki már 1525. december végén megjelent a Portán, kérve a török katonai segítséget. Marino Sanuto részletesen tudósított a szultán reagálásáról, a hadbahívó parancsok kiadásáról már 1526 januárjában, és arról is, hogy Frangepán mikor és hogyan utazott vissza Franciaországba. Ezek az adatok, valamint a még több ismert vagy egyáltalán nem ismert forrás arra készítetett, hogy megvizsgáljam, valójában milyen szerepe lehetett a francia király segélykérésének az 1526. évi török hadjáratban. Az új források kérdéseket vetnek fel a szultán valós céljairól és békeajánlatainak komolyságáról is. Talán az is kiderül, hogy az újabb forrásokból származó eredmények, még ha nem is illeszkednek minden tekintetben a mohácsi csata előzményeiről kialakult közvélekedéshez, mégiscsak közelebb visznek bennünket a korszak értelmezéséhez.

Hungary between the Habsburg and Valois conflicts and the Ottoman Empire (1519–1526)

Since Joseph von Hammer published his study on France's first diplomatic relations (1525–1526) in the "Journal Asiatique" in 1827, and Ernest Charrière published the first volume of "Négociations de la France dans le Levant" in 1848, containing the correspondence between Suleiman and Francis I, many have believed that King Francis I of France was directly involved in the Sultan's attack on Hungary in 1526. This understanding was new only to Western scholarship, for the Ottoman chronicles dealing with the subject – including one of the most authoritative, Kemâl Paşa-Zâde's "Mohâç-name" – unequivocally linked the Sultan's attack on Hungary to Franco-Ottoman relations.

In the 19th century, Hungarian historiography still accepted that French intervention had played a part in the disaster at Mohács; however, in recent decades this view has completely disappeared, as though raising this question itself were a form of narrow-minded anti-Western sentiment, equivalent to accusing the Western world of betrayal.

However, as new evidence on the subject has come to light – specifically on the Turkish side, not in chronicles written for retrospective ideological purposes, but in the diplomatic correspondence of the period – we cannot yet consider the matter completely closed.

The HUN-REN-SZTE research group specialising in the Ottoman period has been working on the publication of peace treaties for several years. In order to conduct background research into medieval peace treaties and negotiations, I have reviewed the entire surviving collection of 15–16th-century Ottoman

documents in Istanbul, resulting in a collection of around 350 documents.

To this I added some thirty Ottoman letters relating to France and Venice, dating from between 1500 and 1550, thereby creating a larger corpus for my research. As a result of this work, a report dating from around the end of April 1526, originating from the French king's envoy, came to light; it gives a detailed account of the French envoy's return from Istanbul to France, the Turkish envoy who travelled with him, the agreement reached between the Sultan and the French king, the Turkish shipments of saltpetre which aided French gunpowder production, and provides a detailed account of the naval manoeuvres carried out by Andrea Doria – who was still in French service at the time – against the Spanish Habsburgs. At the same time, the report describes the French king's great delight at the fact that the Sultan is setting out against Frangistan. He himself promises to go to Lyon, as from there he too can easily reach Frangistan, where they can take joint action against the Spanish Habsburgs. I should point out that, according to contemporary Ottoman terminology, 'Frangistan' at that time referred to northern Italy.

The French envoy can be none other than the well-known John Frangepani, who had already appeared at the Porte at the end of December 1525, requesting Turkish military assistance. Marino Sanuto reported in detail on the Sultan's response, the issuing of mobilisation orders as early as January 1526, and also on when and how Frangepani travelled back to France.

These facts, along with a number of other known and previously unknown sources, have prompted me to examine what role the French king's request for aid might have played in the Turkish campaign of 1526. All these new sources raise questions about the Sultan's true intentions and the sincerity of his peace offers. It may also become clear that the findings derived from these new sources, even if they do not in every respect fit in with the generally accepted view of the events leading up to the Battle of Mohács, nevertheless bring us closer to a proper understanding of the period.

Prof. Dr. KASZA, Péter
Harc az emlékezetért – Mohács narratívák

A mohácsi csata nemcsak a Magyar Királyság politikai életében hozott radikális fordulatot, de – bár talán nem várnánk – jelentős hatást gyakorolt a korszak történetírására is. Nemcsak arról van szó, hogy egy ilyen jelentős eseményről több beszámoló, illetve leírás is született. Ennél sokkal fontosabb, hogy Mohács egyfajta fordulatot is jelöl a magyarországi historiográfiában. A történetírás ugyanis erősen politikus műfaj, amely a középkori kezdetektől szoros kapcsolatot ápol az udvarral és felvállalta a regnáló dinasztia, uralkodó

érdekeinek képviselését. Mohács után viszont igen rövid idő alatt két hatalmas központ alakult ki, és így nemcsak az ország hullott két részre, de a történeti magyarázat is két eltérő irányba fejlődött. Ennek a szétválásnak a gyökerei már a mohácsi csata emlékeztetének kapcsán elkezdett szövegekben fellelhetők.

Az előadás arra vállalkozik, hogy áttekintse a legfontosabb, a Mohács utáni egy-két évtizeden belül író magyar és közép-európai történetírókat, akik releváns Mohács-értelmezést hagytak hátra. Értelmezi és bemutatja az egyes művek elkészültének kontextusát, és rámutat arra is, hogy milyen szoros szálak fűzik össze az ellentáborban alkotó szerzőket is.

A humanisták közül a sort mindenképpen az első narratíva szerzőjével, Johannes Cuspinianusszal kell kezdeni, akinek 1526 végén, 1527 elején nyomdába adott és a német rendekhez címzett buzdító beszéde volt az első olyan szöveg, amely véleményt mondott a csata elvesztésének okairól, és amely komoly bírálatot fogalmazott meg a magyar elittel szemben. Cuspinianus műve azért is fontos, mert közvetlen kapcsolat van szövege és az arra adott válaszként elkészülő, máig legfontosabb Mohács-beszámoló, Brodarics István *Historia verissima* című, elsőként 1527-ben megjelent műve között. Brodarics személyesen vett részt a csatában, túlélte azt, és így egyedülként a tárgyalt szerzők közül a szemtanú hitelességével számolt be az ütközet előzményeiről és lefolyásáról.

A szemtanú helyzete azonban nem jelent objektivitást: az előadás rá kíván mutatni, hogy Brodarics nagyon is apologetikus jelleggel, kifejezetten célzatosan mutatta be a csata eseményeit, és bár szavahihetősége sok szempontból megkérdőjelezhetetlen, pártatlansága nagyon is az.

Ez különösen akkor látszik, ha mellé tesszük az övénél pár évvel később elkészülő és csak 2018-ban előkerült Habsburg udvari történetíró, Caspar Ursinus Velius töredékét, amely, bár ugyanarról a csatáról szól, egészen más jellegű narratíva.

Az előadás végén még érinteni kívánom két szerző, Wolfgang Lazius és Georgius Sirmiensis szövegét, akik megörökítették a korabeli, Lajos király meggyilkolásáról terjedő pletykákat, és ezzel ősforrásává váltak a Mohácstól elválaszthatatlan összeesküvés-elméleteknek.

The Battle for Memory – Narratives of Mohács

The Battle of Mohács not only brought about a radical turning point in the political life of the Kingdom of Hungary, but – although one might not expect it – also had a significant impact on the historiography of the period. It is not merely a matter of several accounts and descriptions having been written about such a significant event. Far more importantly, Mohács also marks a turning point of sorts in Hungarian historiography. Historiography is, in fact, a highly political genre, which from its medieval beginnings maintained close ties with

the court and undertook to represent the interests of the reigning dynasty and monarch. After Mohács, however, two centres of power emerged within a very short space of time, and so not only did the country split into two parts, but historical interpretation also developed in two different directions. The roots of this division can already be found in the texts written in connection with the memory of the Battle of Mohács.

This paper aims to provide an overview of the most important Hungarian and Central European historians who wrote within the first one or two decades following Mohács and who left behind relevant interpretations of the battle. It interprets and presents the context in which each work was produced, whilst also highlighting the close ties that bind authors from opposing camps.

Among the humanists, the list must certainly begin with the author of the first narrative, Johannes Cuspinianus, whose exhortatory speech, addressed to the German estates and sent to press in late 1526, or early 1527, was the first text to offer an opinion on the causes of the defeat in the battle and to voice serious criticism of the Hungarian elite. Cuspinianus's work is also significant because there is a direct link between his text and the most important account of the Battle of Mohács to date – István Brodarics's *Historia verissima*, first published in 1527 – which was written in response to it. Brodarics took part in the battle in person, survived it, and was thus the only one among the authors discussed here to give an account of the events leading up to and the course of the battle with the credibility of an eyewitness.

However, the status of an eyewitness does not guarantee objectivity: this paper aims to demonstrate that Brodarics presented the events of the battle in a highly apologetic and explicitly biased manner, and whilst his credibility is unquestionable in many respects, his impartiality is very much in doubt.

This becomes particularly apparent when we compare Brodarics's account with the fragment by the Habsburg court historian Caspar Ursinus Velius, which was completed a few years later and only came to light in 2018; although it deals with the same battle, it presents a narrative of a completely different nature.

Towards the end of this presentation, I would also like to touch upon the writings of two authors, Wolfgang Lazius and Georgius Sirmiensis, who recorded the contemporary rumours circulating about the assassination of King Louis, thereby becoming the primary sources for the conspiracy theories that have become inextricably linked with the Battle of Mohács.

Prof. Dr. FEDELES, Tamás

Túlélők és válságmenedzserek: a magyar főpapok politikai stratégiái és intézményi kényszerpályái (1526–1541)

A mohácsi katasztrófa nemcsak a Magyar Királyság világi kormányzatát fejezte le, hanem példátlan strukturális krízisbe sodorta a hazai katolikus egyházszervezetet is. A csatateren elesett két érsek és öt püspök pótlása, valamint az 1526. évi kettős királyválasztás a főpapi kart egy csapásra a politikai és katonai túlélési harc gyújtópontjába állította. Az előadás nem az egyes egyházi életutak hagyományos, elszigetelt bemutatására törekszik, hanem a 14 magyarországi főpap kollektív, proszopográfiai és intézménytörténeti elemzését nyújtja az ország három részre szakadását megelőző bő másfél évtizedben.

Az elemzés élesen elválasztja a Mohács előtti Jagelló-korban szocializálódott, szilárd pápai legitimációval rendelkező „túlélők” generációját (mint Várdai Pál esztergomi érsek vagy Podmaniczki István nyitrai püspök) a krízishelyzetben felemelkedő, pragmatikus, sokszor kancelláriai vagy katonai háttérrel rendelkező új „válságmenedzserekétől” (mint Fráter György, Brodarics István, Újlaki Ferenc vagy Thurzó Ferenc).

A vizsgálat rávilágít arra, hogy az uralkodói főkegyúri jogok párhuzamos gyakorlása következtében a 14 főpapi székből egy egymást átfedő, egymással rivalizáló kettős hierarchia épült ki. Ebben a struktúrában a főpapok politikai stratégiáit és mindennapos pártváltásait nem teológiai vagy vallási megfontolások, hanem a székhelyek földrajzi elhelyezkedése, a fegyveres birtokvédelem és a geopolitikai kényszerpályák határozták meg. Az előadás különös figyelmet szentel a Szentszék óvatos diplomáciájának, amely a pápai megerősítések (confirmatio) elhúzódásával állandósította a választott püspöki (electus) státuszt, amely legitimációs vákuumot eredményezett.

Survivors and Crisis Managers: Political Strategies and Institutional Constraints of the Hungarian Prelates (1526–1541)

The disaster at Mohács not only decapitated the secular government of the Kingdom of Hungary, but also plunged the country's Catholic Church organization into an unprecedented structural crisis. The deaths of two archbishops and five bishops on the battlefield, together with the double royal election of 1526, instantly thrust the Hungarian episcopate into the epicenter of a political and military struggle for survival. Rather than offering a traditional, isolated presentation of individual ecclesiastical biographies, this paper provides

a collective, prosopographical and institutional analysis of the 14 Hungarian prelates during the more than fifteen years preceding the tripartite division of the country.

The analysis sharply distinguishes the generation of “survivors” socialized in the pre-Mohács Jagiellonian era, who possessed solid papal legitimacy (such as Pál Várdai, archbishop of Esztergom, or István Podmaniczki, bishop of Nyitra), from the new cohort of pragmatic “crisis managers” emerging from the crisis itself, who often held chancellery or military backgrounds (such as George Martinuzzi [Fráter György], István Brodaries, Ferenc Újlaki, or Ferenc Thurzó).

The study highlights that the parallel exercise of royal supreme patronage rights (*ius patronatus regium*) led to the development of an overlapping, competing double hierarchy among the 14 episcopal sees. Within this structure, the political strategies and frequent shifts of allegiance among the prelates were dictated not by theological or religious considerations, but by the geographical location of their sees, armed estate defence, and geopolitical constraints. The paper pays special attention to the cautious diplomacy of the Holy See, which, by delaying papal confirmations (*confirmatio*), institutionalized a perpetual status of bishops-elect (*electus*), resulted in a severe legitimacy vacuum.

Dr. habil. PÁLFI, György

A Mohácsi Nemzeti Emlékhely tömegsírjai: a Szegedi Tudományegyetem kutatóinak sokévi küzdelmei

Az 1950-es években a jugoszláv határ közelében készült katonai védműrendszer építése során az árokásás véletlenül egy tömegsírt kereszttezett. Az akkor még titkosan kezelt információ később eljutott a pécsi Janus Pannonius Múzeumba, amelynek munkatársai 1960-ban és 1976-ban a lelőhelyen öt szabálytalan elrendezésű, változatos formájú tömegsírt tártak fel részlegesen (a csontok elmozdítása és kiemelése nélkül). A régészeti mellékletek alapján a tömegsírokat az 1526. évi mohácsi csatához kötik. A régészeti, valamint a terepi antropológiai és a paleopatológiai megfigyelések alapján arra a következtetésre jutottak, hogy a sírokban a vereséget szenvedett keresztény sereg katonáit temették el, akik közül sokan – a vágott koponyasérüléseik alapján – valószínűleg a lovasság elől gyalogosan menekülve veszíthették életüket. A csata 450. évfordulóján, 1976-ban nemzeti emlékhelyet nyitottak a területen.

2020-ban – az 500. évfordulóhoz közeledve – a Janus Pannonius Múzeum Régészeti Osztálya megkezdte a III. tömegsír teljes körű feltárását, engedélyt kapva a csontmaradványok földből való kiemelésére is. A Szegedi Tudományegyetem Embertani Tanszékét kérték fel a terepi antropológiai

munka biztosítására, valamint a maradványok biológiai antropológiai vizsgálataira. Elfogadva a Janus Pannonius Múzeum megtisztelő felkérését, szegedi antropológus munkacsoportunk 2020-ban csatlakozott a feltáráshoz. Mivel a III. tömegsír feltárása 2020-ban nem fejeződött be, 2021-ben és 2022-ben további feltáró munkát végeztünk; a régészek és antropológusok mellett már szegedi igazságügyi orvosszakértők, illetve külföldi kutatópartnerek is részt vettek a munkában. A feltárást követően a csontmaradványokat részletes oszteológiai vizsgálatra szállították a Szegedi Tudományegyetemre (ahol a munka jelenleg is folyamatban van). 2024-ben hasonló módon tártuk fel a IV. tömegsírt is, és a maradványok vizsgálata jelenleg Szegeden folyik.

Az oszteológiai elemzések elsődleges célja az összekeveredett és/vagy töredékes maradványok rendezése, az egyéni csontvázak újraegyesítése, az antropológiai alapadatok meghatározásával a sírok demográfiai összetételének pontosítása, valamint a halál körüli időszakban szerzett sérülések (perimortem traumák) és más paleopatológiai elváltozások azonosítása. Korábban az 1976-ig részlegesen feltárt öt tömegsírban talált csontvázakat – amelyek számát akkor 700 és 1000 közé becsülték – elsősorban a harctéren elesetteknek vagy a lemészárolt tábori személyzet maradványainak gondolták.

A vizsgálatok során az antropológusokból, igazságügyi orvosszakértőkből és további külső szakértőkből álló SZTE Mohács 500 tömegsírkutató csoport kutatásai során kiemelt figyelmet fordít az áldozatok perimortem sérüléseire annak érdekében, hogy a feltáró-elemző régész és az elemző történész kollégák a segítségünkkel tisztázhassák ezeknek a tömegsíroknak a tényleges kialakítási körülményeit, valamint a mohácsi csata eseményeihez és helyszíneihez való viszonyát. Előzetes biológiai és igazságügyi antropológiai, paleopatológiai megfigyeléseink közül ki kell emelnünk a perimortem vágott sérülések nagy számát, amelyeket főként a koponya csontokon és a nyakcsigolyákon figyeltünk meg. Ezek a sérülésnyomok gyakran arra utalnak, hogy a nyaki gerincet és a koponya alapot több vágás is érte, leggyakrabban hátulról, sokszor ismétlődő jelleggel és közel párhuzamosan. Ezek a vágások gyakran többszörösen is átvágták a nyaki gerincvelőt és/vagy a nyaki nagyereket. Megfigyeléseink és a csontvázak mennyiségének újrabecslése azt valószínűsítik, hogy a mohácsi emlékhelyen feltárt öt tömegsír inkább az 1526. augusztus 31-ei tömeges kivégzéshez köthető: akkor rendelte el Szulejmán szultán a mintegy kétezer fogoly kivégzését. A mostani becsléseink szerint a Mohácsi Nemzeti Emlékhely öt sírgödrébe bedobált kétezer fő körüli áldozat csontvázmaradványainak mennyisége és a csatával/meneküléssel nem összeegyeztethető, ellenben a kivégzést alátámasztó sérüléseik ezt a hipotézisünket erősítik.

The Mass Graves of the Mohács National Memorial: Years of Effort by Researchers from the University of Szeged

During the construction of a military defensive system near the Yugoslav border in the 1950s, trench-digging operations accidentally cut into a mass grave. Information about the find – initially kept confidential – later reached the Janus Pannonius Museum in Pécs; museum staff subsequently conducted partial excavations at the site in 1960 and 1976, uncovering five irregularly arranged mass graves of varying shapes (without disturbing or removing the skeletal remains). Based on the associated archaeological artifacts, researchers have linked the mass graves to the 1526 Battle of Mohács. Archaeological, field anthropological, and paleopathological observations led to the conclusion that the graves contain the remains of soldiers or camp personnel from the defeated Christian army; many of these individuals – judging by the cut wounds on their skulls – likely lost their lives while attempting to flee the cavalry on foot. A national memorial site was opened there in 1976 to mark the 450th anniversary of the battle.

In 2020 – as the 500th anniversary approached – the Department of Archaeology of the Janus Pannonius Museum began a full-scale excavation of Mass Grave III, having obtained authorization to exhume the skeletal remains. The Department of Biological Anthropology at the University of Szeged was invited to conduct the fieldwork and carry out biological anthropological analyses of the remains. Accepting the Janus Pannonius Museum's esteemed invitation, our research group of anthropologists from Szeged joined the excavation in 2020. As the excavation of Mass Grave III was not completed in that year, we carried out further fieldwork in 2021 and 2022; in addition to archaeologists and anthropologists, forensic medical experts from Szeged and international research partners also participated in the project. Following the excavation, the skeletal remains were transported to the University of Szeged for detailed osteological analysis (work which is currently ongoing). In 2024, Mass Grave IV was excavated in a similar manner, and the analysis of the remains is currently underway in Szeged.

The primary objective of the osteological analyses is to sort commingled and/or fragmentary remains and reassemble individual skeletons; to refine the demographic composition of the graves by determining basic anthropological data; and to identify traces of injuries sustained around the time of death (perimortem traumas), as well as other paleopathological conditions. Previously, the skeletons found in the five mass graves – partially excavated by 1976 and estimated at the time to number between 700 and 1,000 – were believed to be primarily the remains of soldiers fallen in battle or of massacred camp personnel.

During their investigations, the SZTE Mohács 500 mass grave research team

– comprising anthropologists, forensic medical experts, and other external specialists – places particular emphasis to the victims’ perimortem injuries. This focus aims to help archaeologist and historian colleagues clarify the circumstances under which these mass graves were created and establish their relationship to the events and locations of the Battle of Mohács. Among our preliminary biological, forensic anthropological, and paleopathological observations, we must highlight the high number of perimortem cut injuries, observed primarily on the cranial bones and cervical vertebrae. These traces of injury often indicate that the cervical spine and the base of the skull sustained multiple blows – most frequently from behind – delivered in a repetitive and nearly parallel manner. These cuts often repeatedly transected the cervical spinal cord and/or the major blood vessels of the neck. These observations, combined with a revised estimate of the number of skeletons, suggest that the five mass graves excavated at the Mohács Memorial Site are more likely linked to the mass execution of August 31, 1526 – the occasion when Suleiman ordered the execution of approximately 2,000 prisoners. Current estimates regarding the skeletal remains of approximately two thousand victims – deposited in the five burial pits at the Mohács National Memorial – along with injuries inconsistent with combat or flight but indicative of execution, support this hypothesis.

Prof. Dr. COQUEUGNIOT, Helene – Prof. Dr. DUTOUR, Olivier
**Historical Conflict Mass Graves: Bioarchaeological Insights through 3D
Paleoimaging**

Historical mass graves from military conflicts, such as those from the Battle of Mohács (1526, Hungary) and the Napoleonic retreat from Russia (1812), constitute critical archives for understanding the biological and cultural impacts of large-scale violence and crisis. These two distinct contexts are characterized by extreme mortality rates from multiple causes, including combat-related and post-combat trauma, environmental stressors (e.g., cold exposure and starvation), and infectious diseases. Traditional macroscopic analysis can be hindered by taphonomic processes and other factors that limit the comprehensive documentation of traumatic and pathological evidence in skeletal remains.

This study explores how advanced 3D paleoimaging techniques, including high-resolution CT and micro-CT scanning, can address these limitations by enabling non-destructive, high-precision examination of skeletal material. By digitizing remains from 1526 Mohács battlefield and the 1812 Napoleonic mass graves, we demonstrate the potential of 3D imaging to enhance diagnostic accuracy and to reconstruct complex pathological processes. In the Mohács assemblage, virtual models reveal perimortem trauma patterns consistent with battlefield injuries,

as well as post-battle trauma indicative of the mass execution of prisoners. In contrast, remains from the Napoleonic retreat exhibit partially healed traumatic lesions, some of which allow reconstruction of injury mechanisms and suggest that factors other than direct combat - such as starvation, hypothermia, and epidemic diseases - were major contributors to the high mortality.

Beyond its diagnostic applications, 3D paleoimaging facilitates the digital preservation and virtual manipulation of specimens, ensuring long-term accessibility for research while adhering to ethical and conservation standards of ancient human remains. By integrating bioarchaeological, paleopathological, and historical data, this approach provides a more holistic understanding of mortality crises associated with conflict-related mass graves. Furthermore, it offers a robust methodological framework for future research, bridging biological anthropology, forensic science, and historical archaeology.

Történeti konfliktusok tömegsírjai: bioarcheológiai betekintés a 3D paleoimaging segítségével

A katonai konfliktusok történeti tömegsírjai – például a mohácsi csata (1526, Magyarország) és a napóleoni hadsereg oroszországi visszavonulásának (1812) tömegsírjai – fontos forrásul szolgálnak annak megértéséhez, hogy a tömeges erőszak és a válságok milyen biológiai és kulturális hatással jártak. A két említett, egymástól eltérő kontextust több tényező által okozott rendkívül magas halálozási arány jellemzi, beleértve a harcokhoz kapcsolódó, valamint a harcokat követő traumás sérüléseket, a környezeti stresszhatásokat (pl. a hideghatást és az éhezést), továbbá a fertőző betegségeket. A hagyományos makroszkópos vizsgálat lehetőségeit ugyanakkor korlátozhatják a tafonómiai folyamatok és egyéb tényezők, amelyek akadályozzák a csontvázmaradványokon megfigyelhető traumás és patológiai elváltozások teljes körű dokumentálását.

A tanulmány azt vizsgálja, hogy a fejlett 3D paleoimaging-technikák, köztük a nagy felbontású CT- és mikro-CT-vizsgálatok, miként képesek kezelni ezeket a korlátokat a csontanyag roncsolásmentes, nagy pontosságú vizsgálatának lehetővé tételével. Az 1526-os mohácsi csataterőről, valamint az 1812-es napóleoni tömegsírokból származó maradványok digitalizálásával bemutatjuk, hogy a 3D képalkotásban milyen lehetőségek rejlenek a diagnosztikai pontosság növelésére és az összetett patológiai folyamatok rekonstruálására. A mohácsi leletanyag virtuális modelljei a csatateri sérülésekkel összhangban álló, a halál körüli időszakban keletkezett traumás sérülések mintázatait tárják fel, valamint a csata utáni traumás sérüléseket is kimutatják, amelyek a foglyok tömeges kivégzésére utalnak. Ezzel szemben a napóleoni visszavonulásból származó maradványokon részben gyógyult traumás elváltozások figyelhetők meg, amelyek közül egyesek lehetővé teszik a sérülések keletkezési mechanizmusának rekonstruálását, és arra utalnak, hogy a közvetlen harci cselekményeken kívüli

tényezők – például az éhezés, a hipotermia és a járványos megbetegedések – jelentős mértékben hozzájárultak a magas halálozási arányhoz.

A 3D paleoimaging a diagnosztikai alkalmazásokon túlmenően lehetővé teszi a leletek digitális megőrzését és virtuális manipulációját is, ezáltal biztosítva azok hosszú távú hozzáférhetőségét a kutatás számára, miközben megfelel az emberi maradványok megőrzésére és etikai kezelésére vonatkozó előírásoknak.

A bioarcheológiai, paleopatológiai és történeti adatok integrálásával ez a megközelítés átfogóbb képet nyújt a konfliktusokhoz kapcsolódó tömegsírokhoz köthető halálozási válságokról. Emellett szilárd módszertani keretet kínál a jövőbeli kutatások számára, összekapcsolva a biológiai antropológiát, a törvényszéki tudományokat és a történeti régészetet.

Prof. Dr. TARIM, Zeynep

Ottoman Painters' Interpretation of the Battle of Mohács

The pitched battle fought between the Ottomans and the Hungarians on the Plain of Mohács in 1526 had significant consequences for the political and military history of both states. The numerous military conflicts that took place between the Ottomans and the Hungarians throughout the 16th century have been documented in various sources, such as chronicles, memoirs, and diverse accounting records. However, examining the Battle of Mohács not only through written sources but also through its reflections in the visual culture and pictorial art of the period constitutes another noteworthy area of research.

Focusing on depictions of the Battle of Mohács within Ottoman visual culture, this study aims to examine how Ottoman painters reflected historical narratives that shaped these depictions in their works. Key research questions include whether Ottoman painters attributed a unique or special significance to the Battle of Mohács compared to other military events, and the extent to which they depicted historical figures and events with accuracy and fidelity to historical reality. Furthermore, the study will evaluate the value of Mohács depictions as historical sources for the reconstruction of events, analysing them through the lens of the settings, figures, and other symbolic elements employed by painters as they translated historical narratives into a visual language. Thus, the study will focus on how the Battle of Mohács was interpreted and recreated within the visual memory and representational realm of the Ottoman court, transcending its status as merely a military and political event.

Az oszmán *nakkások* (miniatúrafestők) értelmezései a mohácsi csatáról

Az 1526-ban a mohácsi síkságon az oszmánok és a magyarok között lezajlott csata mindkét állam politikai és hadtörténete szempontjából jelentős következményekkel járt. Az oszmánok és a magyarok között a 16. század folyamán lezajlott számos katonai konfliktust különféle források, többek között krónikák, emlékiratok és különféle számadási feljegyzések dokumentálják. A mohácsi csata vizsgálata azonban nemcsak az írott forrásokon keresztül, hanem a korszak vizuális kultúrájában és képzőművészetében való megjelenései

alapján is figyelemre méltó kutatási területet jelent.

A mohácsi csata oszmán vizuális kultúrában megjelenő ábrázolásaira összpontosító előadás azt vizsgálja, hogy az oszmán nakkások miként jelenítették meg műveikben az e képi ábrázolásokat meghatározó történeti narratívákat. A kutatás alapvető kérdései közé tartozik, hogy az oszmán nakkások a mohácsi csatának tulajdonítottak-e más katonai eseményekhez képest sajátos vagy kiemelt jelentőséget, valamint hogy a történelmi személyiségeket és eseményeket milyen mértékben ábrázolták pontosan és a történeti valósághoz hűen. Az előadás emellett azt is értékeli, hogy a mohácsi ábrázolások milyen forrásértékkel bírnak az események rekonstruálása szempontjából, különös tekintettel azokra a helyszínekre, alakokra és egyéb szimbolikus elemekre, amelyeket a nakkások a történeti narratívák vizuális nyelvre történő átültetése során alkalmaztak. Az előadás így arra összpontosít, hogy a mohácsi csatát miként értelmezték és alkották újra az oszmán udvar vizuális emlékezetében és reprezentációs világában, túlmutatva azon, hogy az eseményt pusztán katonai és politikai eseményként értelmezzük.

Prof. Dr. M. EMECEN, Feridun

Mohaç Muharebesi ve Osmanlı Kaynakları / The Battle of Mohacs and Ottoman Historical Sources

This paper reconsiders the Ottoman decision to campaign against the Kingdom of Hungary in 1526 and argues that it should be understood primarily within the framework of contemporary interstate politics rather than as the inevitable outcome of an expansionist imperial policy. I contend that the “Hungarian question” emerged from the broader political struggle between the Spanish Habsburgs and the French Valois, and that Ottoman strategy was closely shaped by developments in this European balance of power. This interpretation is based principally on Ottoman narrative sources, above all, the chronicle of Kemalpaşazade, which provides important evidence for the strategic considerations of the Ottoman court during the early sixteenth century.

Drawing on the chronicles of Kemalpaşazade, Lütü Paşa, Celalzade Mustafa, Celalzade Salih, and other contemporary authors, I reconstruct both the Ottoman campaign and the successive stages of the Battle of Mohács. By bringing these sources into closer dialogue, I also seek to broaden the Ottoman source base used in Mohács studies. Particular attention is given to the planning of the battle itself. I argue that the Ottoman high command considered not only offensive operations, but also defensive measures designed to counter a possible Hungarian assault before the engagement began. This evidence suggests that the Ottoman commanders possessed a range of tactical alternatives and were not committed from the outset to a single predetermined course of action. The

paper therefore offers a reassessment of Ottoman strategic decision-making and contributes to a more nuanced understanding of the 1526 campaign and the Battle of Mohács.

A mohácsi csata és az oszmán történeti források

Jelen előadás újraértékeli az Oszmán Birodalom 1526. évi, Magyar Királyság elleni hadjáratára vonatkozó döntését, és amellett érvel, hogy ezt nem egy elkerülhetetlen, expanzionista birodalmi politika eredményeként, hanem elsősorban a korabeli államközi politika keretrendszerében kell vizsgálni. A tanulmány rávilágít arra, hogy a „magyar kérdés” a spanyol Habsburgok és a francia Valois-ház közötti szélesebb körű politikai küzdelem részeként bontakozott ki, és az oszmán stratégiát szorosan formálták az európai hatalmi egyensúly ezen fejleményei. Ez az értelmezés elsősorban a 16. század eleji oszmán elbeszélő forrásokon, mindenekelőtt Kemálpasazáde krónikáján alapul, amely alapvető fontosságú támpontokat nyújt az oszmán udvar stratégiai megfontolásainak megértéséhez.

Kemálpasazáde, Lütfi pasa, Dzselaalzáde Musztafa, Dzselaalzáde Szalih és más kortárs szerzők műveire támaszkodva az előadás rekonstruálja mind az oszmán hadjárat útvonalát, mind a mohácsi csata egymást követő szakaszait. Ezáltal a szerző a mohácsi kutatások során felhasznált oszmán forrásbázis szélesítésére és e források szorosabb párbeszédbe vonására törekszik. A tanulmány egyik kiemelt fókusza maga a csata előtti oszmán katonai tervezés. Ennek kapcsán a szerző amellett érvel, hogy az oszmán felső hadvezetés az összecsapást megelőzően nem kizárólag támadó jellegű haditervet fogadott el, hanem egy esetleges magyar roham kivédésére szolgáló védekezési intézkedéseket is mérlegelt. Ezek a forrásadatok arra utalnak, hogy az oszmán parancsnokok több taktikai alternatívát is fontolóra vettek, és kezdettől fogva nem kötelezték el magukat egyetlen, előre rögzített hadműveleti terv mellett. Ebben a tekintetben az előadás az oszmán stratégiai döntéshozatali folyamatok újraértékelését kínálja, és hozzájárul az 1526. évi hadjárat, valamint a mohácsi csata árnyaltabb és átfogóbb megértéséhez.

Dr. KOLÇAK, Özgür
Ottoman Military Technology at the Battle of Mohacs

In this paper, I examine the military ordnance inventory prepared for the 1526 Mohács campaign from the perspective of the history of technology. In order to place the equipment recorded in the “Mohács list” within its proper historical context, I compare this inventory with contemporary campaign inventories and account books of the imperial armoury. Particular attention is devoted to the metallurgical processes and steel-production techniques employed by Ottoman craftsmen in the manufacture of arms and armour during the early sixteenth century. I also propose a classification of early modern Ottoman armour, shields, and helmets based on their production costs and constituent materials.

The military equipment recorded in the Mohács inventory is further analysed according to its defensive and offensive functions on the battlefield. I argue that pavises, pikes, infantry spears, and crossbows – categories of weapons that have received comparatively little attention in Ottoman military historiography – collectively formed an effective defensive system during the Battle of Mohács alongside firearms. By contrast, cavalry lances, composite bows, swords, and maces were primarily intended for offensive action. At the same time, I caution against generalizing from the military equipment listed in the Mohács inventory, as it largely reflects the standardized arms and armour supplied by the central institutions of the empire to the salaried household troops. Finally, I highlight the organization of the Ottoman military-industrial network centred on the imperial cities of Istanbul, Edirne, and Bursa and discuss its significance for a broader understanding of Ottoman military technology in the early modern period.

Oszmán haditechnika a mohácsi csatában

Jelen előadás az 1526-os mohácsi hadjáratra összeállított hadfelszerelési jegyzéket vizsgálja a technikatörténet szemszögéből. Annak érdekében, hogy a „mohácsi jegyzékben” feljegyzett katonai felszereléseket megfelelő történeti kontextusukba helyezze, a szerző ezt az összeírást a korszak más hadjáratileltáraival, valamint a birodalmi fegyvertár (dzsebeháne) számadáskönyveivel veti össze. Az előadás kiemelt figyelmet szentel azoknak a kohászati eljárásoknak és acélgyártási technikáknak, amelyeket az oszmán mesteremberek a 16. század első felében a fegyver- és páncélkészítés során alkalmaztak. A szerző emellett a kora újkori oszmán páncélzat, pajzsok és sisakok osztályozására is javaslatot tesz, előállítási költségeik és alapanyagaik alapján.

Az előadás továbbá a mohácsi jegyzékben feljegyzett hadfelszerelést a harctéri védekező és támadó funkciók szerint is elemzi. A szerző amellet érvel,

hogy a tűzfegyverek mellett az állópajzsok, a pikák, a gyalogsági dárdák és a számszeríjak – olyan fegyverkategóriák, amelyek az oszmán hadtörténeti kutatásban viszonylag kevés figyelmet kaptak – együttesen hatékony védelmi rendszert alkottak a mohácsi csatában. Ezzel szemben a lovassági kopják, az összetett íjak, a kardok és a buzogányok elsősorban támadó jellegű fegyvereknek tekinthetők. Ugyanakkor a szerző óva int attól, hogy a mohácsi jegyzékben felsorolt hadfelszerelés alapján általánosításokat vonjunk le az oszmán hadsereg egészére vonatkozóan, mivel az javarészt a birodalom központi intézményei által a zsoldos udvari csapatoknak (kapikulu) biztosított, egységesített fegyvereket és páncélzatot tükrözi. Végezetül az előadás bemutatja az Isztambul, Edirne és Bursa tengelyén megszervezett oszmán hadiipari hálózat felépítését és működését, ezáltal új adalékokkal szolgálva a kora újkori oszmán haditechnika átfogóbb megértéséhez.

Prof. Dr. C. TÓTH, Norbert

Párhuzamos történetek – merre járt az erdélyi vajda 1521-ben és 1526-ban?

Évszázadok óta folyik a vita mind a történettudomány, mind pedig a nagyközönségnek szánt munkák oldalain arról, hogy Szapolyai János miért nem jelent meg a mohácsi csatában: elkésett, szándékosan késett el, avagy szándékosan nem ment oda? Az utóbbiakat állító szerzők egyúttal kimondva vagy kimondatlanul is azt feltételezik, hogy Szapolyai azért maradt távol a mohácsi csatától, hogy vereség esetén és a király – általa minden bizonnyal biztosra vett – halálával az ország trónja az övé legyen. Ráadásul nem sajnálta e tetteivel édestestvérét, Györgyöt is feláldozni, aki megérkezéséig vállalta el helyette az egyik seregvezetői posztot. Jóllehet a szándékos távolmaradás feltételezése abszolút történelmietlen, hiszen a kor szellemiségétől mi sem állhatott távolabb, minthogy valaki engedély nélkül, szántsándékkal ne jelenjen meg egy, a Magyar Királyság szempontjából sorsdöntő eseményen. Ez ugyanis egyértelműen becsületvesztéssel, ebből következően pedig a tekintélyének és befolyásának pillanatokon belüli elillanásával, sőt fő- és jószágvesztéssel járt volna. Arról nem is szólva, hogy bajosan választották volna meg három hónapon belül királlyá, ha igazak lettek volna a hírek a csatából történt szándékos távolmaradásáról.

Ritkán adódik olyan lehetősége a történészeknek, hogy egy jelenséget, eseménysort két különböző időpontban is megvizsgálhatnak. Történetesen ez a helyzet Szapolyai János erdélyi vajda esetében, akit 1521-ben, Nándorfehérvár török ostromakor, illetve 1526-ban, Szulejmán szultán budai hadjárata idején is kivezényeltek a tartományából. Előbbi időpontban odaért, és nem lett belőle áruló, az utóbbi időpontban nem ért oda, és árulóvá vált – nem függetlenül attól, hogy két hónappal később királlyá választották. Az előadásban előbb Szapolyai János 1521. évi, majd 1526. évi cselekedeteit vizsgálom meg, végül összehasonlítom a két esemény során követett magatartását.

Parallel narratives – where did the Voivode of Transylvania spend his time in 1521 and 1526?

For centuries, there has been a debate – both in academic historical works and in publications aimed at the general public – as to why János Szapolyai did not appear at the Battle of Mohács. Was he late, did he deliberately delay his arrival, or did he choose not to go? Authors who put forward the latter view

assume, either explicitly or implicitly, that Szapolyai stayed away from the Battle of Mohács so that, in the event of defeat and the king's death – which he undoubtedly took for granted – the throne would fall to him. Moreover, in doing so, he did not hesitate to sacrifice his own brother, George (György), who had taken on one of the command posts in his stead until his arrival. However, the assumption of deliberate absence is entirely ahistorical, as nothing could have been further from the spirit of the age than for someone to fail to appear, without permission and with deliberate intent, at an event of decisive importance for the Kingdom of Hungary. This would clearly have resulted in a loss of honour, and consequently in the immediate collapse of his authority and influence, and indeed in the loss of his titles and estates. Not to mention that he would hardly have been elected king within three months had the reports of his deliberate absence from the battle been true. It is rare for historians to have the opportunity to examine a phenomenon or a series of events at two different points in time. This is precisely the case with János Szapolyai, voivode of Transylvania, who was ordered to leave his province both in 1521, during the Turkish siege of Nándorfehérvár (Belgrad), and in 1526, during Sultan Suleiman's campaign against Buda. On the former occasion, he arrived in time and was not branded a traitor; on the latter, he did not arrive in time and was branded a traitor – not least because he was elected king two months later. In this presentation, I shall first examine János Szapolyai's actions in 1521 and then in 1526, before comparing his conduct during the two events.

Dr. VARGA, Szabolcs

Tömegsírtól a sírkertig: a mohácsi történelmi emlékhely megalapítása

A Mohácsi Történelmi Emlékhely létrejöttének közvetlen előzménye az 1526. évi csata tömegsírjainak 1960-ban történt feltárása volt. A felfedezés nemcsak a csatátér régészeti kutatásának adott új lendületet, hanem ismét ráirányította a közvélemény figyelmét Mohács történelmi emlékezetére. A csata 450. évfordulójának közeledtével, 1973-ban a Baranya Megyei Tanács egy új emlékhely kialakítását kezdeményezte, miközben az Országos Természetvédelmi Hivatal (OTVH) a tömegsírok környezetének védetté nyilvánítását készítette elő. E két kezdeményezés összekapcsolódásából született meg a Mohácsi Történelmi Emlékhely koncepciója.

Az előadás elsősorban levéltári források és korabeli sajtóanyag alapján rekonstruálja az emlékhely 1973 és 1976 közötti létrehozásának folyamatát, bemutatva az abban részt vevő állami és helyi intézményeket, szakértőket és művészeket. A beruházás meghatározó szereplője Rakonczay Zoltán, az OTVH elnöke volt, míg a művészeti koncepció kidolgozását Vadász György irányította. Az építészeti és képzőművészeti tervezéshez történészek, régészek

és néprajzkutatók szakmai közreműködése társult. Az 1975-ben megkezdett építkezés során három újabb tömegsír előkerülése következtében a régészeti kutatás és az emlékhely kialakítása közvetlen kölcsönhatásban zajlott.

A megvalósult koncepció szakított a hagyományos, központi emlékmű köré szerveződő reprezentációval. A 7,5 hektáros sírkertben maga a történeti táj, a tömegsírok és az áldozatokat megidéző szimbolikus sírjelek váltak az emlékezés elsődleges hordozóivá. Létrehozásában jelentős szerepet kapott a helyi társadalom részvétele is. Az 1976. augusztus 29-én megnyitott emlékhely így egyszerre vált kegyeleti térré, történeti emlékhellyé és a mohácsi vereség modern társadalmi emlékezetének sajátos reprezentációjává.

From the Mass Grave to the Memorial Cemetery: The Founding of the Mohács Historical Memorial Site

The immediate precursor to the establishment of the Mohács Historical Memorial Site was the excavation in 1960 of mass graves associated with the Battle of Mohács of 1526. Their discovery not only gave new impetus to archaeological research on the battlefield but also once again drew public attention to the historical memory of the Battle of Mohács. As the 450th anniversary of the battle approached, in 1973 the Baranya County Council initiated the creation of a new memorial site, while the National Office for Nature Conservation (OTVH) began preparations to place the area surrounding the mass graves under protection. The concept of the Mohács Historical Memorial Site emerged from the convergence of these two initiatives.

Drawing primarily on archival sources and the contemporary press, this paper reconstructs the process of establishing the memorial site between 1973 and 1976, examining the roles played by state and local institutions, experts, and artists. Zoltán Rakonczay, president of the OTVH, was a key figure in the project, while the artistic concept was developed under the direction of architect György Vadász. The architectural and artistic planning was complemented by the expertise of historians, archaeologists, and ethnographers. During construction, which began in 1975, three additional mass graves were discovered, meaning that archaeological research and the creation of the memorial site proceeded in parallel and directly influenced one another.

The concept ultimately implemented broke with the conventional model of commemoration centred on a single monumental structure. Within the 7.5-hectare memorial garden, the historic landscape itself, the mass graves, and symbolic grave markers evoking the victims became the principal means of remembrance. The participation of the local community also played an important role in its creation. Opened on 29 August 1976, the memorial site thus became at once a place of commemoration, a historical memorial site, and a distinctive representation of the modern social memory of the defeat at Mohács.

Dr. B. SZABÓ, János

**A mohácsi tömegsírok szerepe a hadtörténeti vizsgálatok
összefüggéseinek tükrében, 1960-tól napjainkig**

Amióta 1960-ban az első ásatások feltárták az első két tömegsírt, a magyar tudósok lehetőség szerint igyekeztek a különféle hadtörténeti rekonstrukciókhoz is valamiféle értelmezést társítani. Ezeket az összefüggéseket kívánom feltárni, és reflektálni rájuk a kutatás egyes időrétegeiben az 1960-as évektől napjainkig, a régész Papp László teóriájától a földrajzkutató Pap Norbert ötletéig.

**The Role of the Mass Graves at Mohács in the Context of Military
History Research, from 1960 to the Present**

Ever since the first excavations in 1960 uncovered the first two mass graves, Hungarian scholars have, wherever possible, sought to relate some form of interpretation with the various military-historical reconstructions. I aim to explore and reflect on these connections across the various phases of research from the 1960s to the present day, ranging from the theory of the archaeologist László Papp to the ideas of geographer Norbert Pap.

NEMÉNYI, Réka

A sátorhelyi III–IV. tömegsír régészeti feltárása

A Mohács 500 projekt keretében a csatatérkutató mellett kiemelt jelentőségű a csatában elhunyt katonák eddig ismertté vált végső nyughelyének tudományos vizsgálata is. A Janus Pannonius Múzeum Régészeti Osztálya a Szeged Tudományegyetem Embertani Tanszékével közösen – a III. tömegsír 2020 és 2022 között zajló teljes régészeti feltárása után – 2024 júniusa és augusztus között a IV. tömegsírt ásatását végezte el. Jelen előadásban arra teszünk kísérletet, hogy összefoglaljuk a teljes feltárás előzetes régészeti eredményeit.

Archaeological Excavation of Mass Graves III and IV in Sátorhely

Within the framework of the Mohács 500 project, in addition to battlefield research, the scientific investigation of the known final resting places of the soldiers who died in the battle is also particularly important. The Department of Archaeology of the Janus Pannonius Museum, together with the Department of Biological Anthropology of the University of Szeged, conducted a complete archaeological excavation of Mass Grave No. 3 at Mohács between 2020 and 2022. Between June and August 2024, the excavation of Mass Grave No. 4 was carried out. In this presentation, we attempt to summarize the preliminary archaeological results of this comprehensive excavation.

Dr. BERTÓK, Gábor

A Janus Pannonius Múzeum Mohács 500 csatatérkutató programjának módszerei és főbb eredményei

A pécsi Janus Pannonius Múzeum vezetésével 2009 óta zajló mohácsi csatatérkutató program eredményeinek összefoglalója, amely az utóbbi másfél évtizedben felgyűjtött tereprégészeti adatok segítségével néhány ponton igyekszik túllépni az évszázados Mohács-vita azon megoldatlan kérdéskörén, amely a csata helyszíneit és lefolyását illeti.

The methods and key findings of the Janus Pannonius Museum's Mohács 500 battlefield research program

A summary of the results of the Mohács battlefield research program, ongoing since 2009 under the leadership of the Janus Pannonius Museum in Pécs, which – using field archaeological data gathered over the past decade and a half – seeks in several respects to move beyond the unresolved issues of the centuries-old Mohács debate concerning the locations and course of the battle.

Dr. HARAMZA, Márk – Dr. NÉMETH, Balázs

Hidegфegyverek, vérték, tűzfegyverek – kísérleti régészeti kutatások a mohácsi csata fegyvereivel

A mohácsi síkon talált kora 16. századi fegyverleletek egyedi lehetőséget kínálnak arra, hogy jobban megismerjük a kor hideg- és tűzfegyvereinek képességeit, valamint hatásait. A kutatás alapja minden esetben archeometallurgiai vizsgálatok sora, melyek sok új információval bővítették a kor fegyvereivel és azok elkészítésével kapcsolatos ismereteinket. Előadásunk ezek eredményeit szedi sorba.

Edged weapons, armor, firearms – experimental archaeological research with weapons from the Battle of Mohács

The early 16th-century weapon artefacts found on the Mohács plain offer a unique opportunity to better understand the capabilities and effects of edged weapons and firearms of the era. The research is based on a series of archaeometallurgical investigations, which have added a lot of new information to our knowledge of the weapons of the era and their manufacture. Our presentation summarizes the results of these.

Szekcióelnök / Section Chair: Dr. habil. PÁLFI, György

Dr. BERECKZI, Zsolt – Dr. SZABÓ, Árpád

(Dr. BERECKZI, Zsolt – Dr. SZABÓ, Árpád – VIG, Viktor – DE ANDRÉS MONTERO, Marcos – GELLAI, Fanni – KOCSMÁR, Réka – VÁGVÖLGYI, Lili – SIMON, Zsófia – Dr. MAI, Tímea Katalin – Dr. KIRÁLY, Kitty – Dr. TIHANYI, Balázs – Dr. MOLNÁR, Erika – SIMON, Béla – NEMÉNYI, Réka – Dr. BERTÓK, Gábor – Dr. habil. PÁLFI, György)

Perimortem vágásnyomok a Mohácsi Nemzeti Emlékhely 3. tömegsírjának csontmaradványain – bioarcheológiai és igazságügyi orvosszakértői elemzés

A 3. tömegsírt 2020 augusztusa és 2022 októbere között tárták fel, majd a csontmaradványokat a Mohácsi Nemzeti Emlékhelyről a Szegedi Tudományegyetemre szállították át részletes bioarcheológiai és igazságügyi orvosszakértői elemzés céljából.

A korábbi, terepen végzett bioarcheológiai és igazságügyi orvosszakértői megfigyelések szerint a megfigyelt halálos sérülések közül sok inkább kivégzésre utalt, mint csatateri küzdelemre vagy a megtámadott táborhelyen történt lemészárlásra. A kivégzés-hipotézis ellenőrzése érdekében megvizsgáltuk a perimortem vágásnyomok eloszlását egy 35 csontvázból álló mintán, amelyben a maradványok különböző ásatási időpontokból származnak, a vázak fő részei jó állapotban maradtak fenn, és a sír teljes kiterjedését reprezentálják. Az összes perimortem vágásnyom több mint 85%-a a koponyát és a nyakcsigolyákat érinti, és a sérülések 80%-a a hátsó régiókban található, ami arra utal, hogy egyértelműen a koponya–nyak területét vették célba.

Az előzetes orvosszakértői elemzés során 45 esetet emeltünk ki szakértői kiválasztás módszerével, azaz egyenletes sírbeli eloszlásra törekedve, de a csontváz állapotától is függetlenül. A csontsérülések alapján meghatároztuk a legvalószínűbb halálokozót, ami e minta csaknem kétharmadában a nyaki gerincevelő hátulról előre irányuló átvágása volt az 1–3. nyakcsigolya magasságában, a fej leválasztása nélkül; a minta mintegy harmadában pedig a nagy nyaki erek átvágása, az arcra, illetve a nyakra előlről és oldalról mért csapás miatt. A halálos csapások ugyanakkor csaknem minden esetben szűk területen ismétlődő, azonos jellegű csapáscsoportok részei voltak, melyek erősen ívelt pengéjű kard típusos használatára utaltak. A sérülések összességének eloszlása is jelentősen eltér attól, amit középkori és kora újkori csaták, mészárlások kapcsán eddig leírtak. Mindez orvosszakértői szempontból egy tarkólövéshez hasonlítható hatékonyságú és gyorsaságú kivégzési metódus képét tárja fel.

A megfigyelt sérülésminták erőteljesen alátámasztják azt a hipotézist, hogy ezeket az embereket nem csatatéri harcok során ölték meg, hanem tömeges kivégzés áldozatai lettek, valamint, hogy a fej elválasztása a testtől nem volt elsődleges szándék. Mivel viszonylag kevés olyan kora újkori csatatéri tömegsír ismert, amelyet modern módszertan szerint elemeztek, vizsgálataink egyedülálló lehetőséget nyújtanak egy kora újkori csata eseményeinek részletes megismerésére, és új megvilágításba helyezik a mohácsi tömegsírokat is.

Perimortem cut marks on the skeletal remains of Mass Grave 3 at the Mohács National Memorial - bioarchaeological and forensic medical analyses

Mass Grave 3 was excavated between August 2020 and October of 2022, and the bone material was relocated from the Mohács National Memorial Site to the University of Szeged for detailed bioarchaeological and forensic analyses.

Previous bioarchaeological and forensic medical observations in the field suggested that many of the fatal injuries observed in the material were more consistent with execution than with battlefield combat or with victims having been slaughtered at the attacked camp site. To test the execution hypothesis, we observed the distribution of perimortem cut marks in a sample of 35 skeletons with different excavation dates and good preservation of most of the major body parts, representing the entire extent of the grave. More than 85% of all perimortem cut marks affect the skulls and cervical vertebrae, and 80% of lesions are located in the posterior regions, implying a clear target in the cranio-cervical area.

For the preliminary forensic medical analysis, 45 cases were selected using expert assessment, aiming for an even distribution across the grave, regardless of skeletal preservation. Based on the bone injuries, we determined the most likely cause of death. In nearly two-thirds of this sample, death resulted from a posterior-to-anterior transection of the cervical spinal cord at the level of the C1–C3 vertebrae, without decapitation. In about one-third of the sample, the cause of death was transection of the major cervical vessels, due to strikes delivered to the face and neck from the front and side. However, in almost all cases, the fatal incised-type injuries were part of repetitive, identical weapon marks clustered in a narrow area, indicating the typical use of a highly curved sword. The overall distribution of the injuries also differs significantly from what has been described for medieval or early modern battles and massacres. From a forensic perspective, all of this reveals an execution method comparable in efficiency and speed to a shot to the back of the head.

The observed injury patterns strongly support the hypothesis that these individuals were killed in a mass execution rather than in battlefield combat, with no primary intention of decapitation. Since relatively few early modern

battlefield mass graves are known and have been analysed using modern standards; our examinations provide unique opportunity for gaining detailed insight into the events of an early modern battle, and offers a new understanding of the Mohács mass graves as well.

DE ANDRÉS MONTERO, Marcos – Dr. KIS, Luca

(DE ANDRÉS MONTERO, Marcos – Dr. KIS, Luca – VIG, Viktor – Dr. TIHANYI, Balázs – Dr. BEREZKI, Zsolt – KOCSMÁR, Réka – Dr. GERETOVSZKY, Zsolt – VAJDA, Balázs – SIMON, Zsófia – Dr. ZAY, Orsolya – Dr. HARAMZA, Márk – Dr. BERTÓK, Gábor – NEMÉNYI, Réka – Dr. SZABÓ, Árpád – Dr. habil. PÁLFI, György)

Application of new methods for the biological reconstruction of the Mohács 3rd mass grave victims

The study of mass graves constitutes a complex research context that challenges various disciplines within the field of anthropology. This is especially the case with Mass Grave No. 3 of the Mohács Memorial Site, for which the structural complexity requires advanced methodological workflows, effectively bridging a macro-level, site-wide investigation of the entire mass grave with detailed individual-level biological profiling.

The individualization of the remains is one of the main issues to be addressed, and among the first to require a solution, particularly when remains appear commingled to some degree. To resolve this issue, we present an innovative approach based on geoinformatics tools that aided in the process of reassociation. Following this, the assessment of the biological profile, as well as the evaluation of different pathological conditions and other markers of environmental stress served to better understand and contextualise the life of the people who once occupied the burial.

Following these, we focus on the analysis of one particular case, individual No. 95. In this study, we introduce a complex biological profiling workflow including digital facial reconstruction of the individual. In the first phase of the osteological analyses, we focused on evaluating biological sex, age at death, stature, pathological conditions, and perimortem events, integrated with genetic testing for ancestral origin, genetic sex, and phenotypic traits. Building upon these baseline results, digital facial reconstruction was carried out, adhering to the core anatomical principles of the Manchester method.

By synthesizing spatial, osteological, genetic, and digital sculpting techniques, this study offers a robust bioarchaeological framework for analysing Mass Grave No. 3, bridging the gap between site-wide commingled data and the detailed life history of individual victims.

Új módszertani megközelítés a mohácsi III. tömegsírban nyugvó áldozatok biológiai rekonstrukciójához

A tömegsírok feltárása és bioarchaeológiai feldolgozása rendkívül összetett feladat, amely a történeti embertant és annak valamennyi társtudományát komoly szakmai kihívás elé állítja. Különösen érvényes ez a Mohácsi Nemzeti Emlékhely III. tömegsírjára, ahol a leletanyag szerkezeti komplexitása olyan korszerű módszertani megoldásokat igényel, amelyek szervesen összekapcsolják a teljes sírra kiterjedő, átfogó elemzéseket az egyes egyének részletes biológiai profilalkotásával.

A kutatás egyik legfőbb és leginkább sürgető célkitűzése – a csontvázak sírbeli keveredése és az anatómiai kontextus részleges megszűnése miatt – az összetartozó maradványok újraegyesítése. A probléma megoldására egy innovatív, térinformatikai alapú eljárást alkalmaztunk, amelynek segítségével hatékonyra tehattük az újraegyesítési folyamatot. Ezt követően összegezzük a maradványok biológiai profiljának meghatározására, valamint a patológiás elváltozások és a környezeti stresszmarkerek értékelésére vonatkozó előzetes eredményeket, amelyek elősegítik az itt eltemetett áldozatok élettörténetének és életkörülményeinek pontosabb bioarchaeológiai kontextusba helyezését.

Az átfogó módszertani keretrendszer bemutatását követően az egyéni szintű vizsgálatokra fókuszálunk a 95. jelzésű egyén esettanulmányán keresztül. Az elemzés első fázisában klasszikus embertani módszerekkel a morfológiai nem, az elhalálozási életkor, a testmagasság, a patológiás elváltozások, valamint a halál körüli perimortem sérülések feltárására összpontosítunk. Ezeket az adatokat célzott genetikai vizsgálatokkal egészítettük ki a fenotípusos jegyek, a földrajzi származás és a genetikai nem meghatározása érdekében. Végül ezen integrált eredményekre alapozva digitális 3D technikával rekonstruáltuk az egyén arcát, a Manchester-módszer alapelveit követve.

A térinformatika, az oszteológia, a genetika és a digitális rekonstrukciós módszerek együttes alkalmazásával a kutatás olyan bioarchaeológiai keretrendszert kínál a III. számú tömegsír elemzéséhez, amely összeköti a keveredett leletanyagból nyert átfogó adatokat az egyes áldozatok személyes élettörténetével.

VÁGVÖLGYI, Lili – KOCSMÁR, Réka – Dr. MOLNÁR, Erika

(VÁGVÖLGYI, Lili – KOCSMÁR, Réka – Dr. MOLNÁR, Erika –
Dr. BERECSKI, Zsolt – GELLAI, Fanni – Dr. SZABÓ, Árpád – Dr. MAI,
Tímea Katalin – Dr. habil. PÁLFI, György – Dr. HEGYI, Andrea –
Dr. KIRÁLY, Kitty)

A mohácsi IV. tömegsír bioarcheológiai vizsgálatainak előzetes eredményei

A mohácsi csatában (1526) a Magyar Királyság serege vereséget szenvedett a közel háromszoros túlerőben lévő oszmán hadsereggel szemben. Történeti források alapján a csatát követően az oszmánok számos foglyot ejtettek, majd két nappal a harcokat követően kivégezték őket. Előadásunk a mohácsi csatához köthető, 2024-ben feltárt IV. tömegsír emberi csontmaradványain végzett bioarcheológiai vizsgálatok előzetes eredményeit mutatja be.

A feltárás során 237 egyénszám került kiosztásra. A leletanyag erősen kevert és hiányos, a koponyák és a vázcsontok minőségi megtartási állapota pedig erősen töredékes volt. Ennek következtében a vizsgálatokat megelőzően szükségessé vált a koponyák és vázak restaurálása. A demográfiai és paleopatológiai vizsgálatokhoz a biológiai antropológiában általánosan használt standard módszerek kerültek alkalmazásra. Első lépésként az eltérő számokkal ellátott, azonban anatómiai és morfológiai jellemzőik alapján feltehetően ugyanahhoz az egyénhez tartozó csontok kerültek egyesítésre. Ennek eredményeként az egyének száma 184-re csökkent.

A demográfiai vizsgálatok alapján a IV. tömegsírból származó egyének túlnyomó többsége fiatal felnőtt férfiként volt meghatározható. Az előzetes paleopatológiai megfigyelések alapján nagy gyakorisággal fordultak elő perimortem traumák, amelyek a koponyák és nyakcsigolyák posterior oldalára koncentráálódtak. A nagy számú, fej–nyak régiót érintő sokszoros, párhuzamos perimortem sérülések mellett kisebb számban védekezésre utaló léziók is feljegyezhetők voltak. Mindemellett fertőzőes, degeneratív és gyulladásos elváltozások is megjelentek. A fertőzőes elváltozások között nagy számban voltak azonosíthatók a tuberkulózisos agyhártyagyulladásal összefüggésbe hozható csontelváltozások. A kisebb fejlődési rendellenességek viszonylag gyakoriak voltak, melyek főként a fej–nyaki átmenetre lokalizálódtak. Emellett több jelentősebb és ritka fejlődési anomália is előfordult. A részletes differenciáldiagnosztikai vizsgálatok jelenleg is folyamatban vannak.

Bár a leletanyag demográfiai összetétele alapján elsősorban fiatal felnőtt férfiak maradványaiból áll, a történeti források és a paleotraumatológiai eredmények egyaránt azt támasztják alá, hogy az egyének halála a csatát követő kivégzésekhez köthető, és nem közvetlenül a harcok során következett be.

A csontanyag feltehetően heterogén, foglyul ejtett katonákból és civilekből álló csoportot reprezentál, nem pedig egyetlen helyi populációt. Ennek alátámasztására a jövőbeni stroncium izotópos analízis szolgálhat. A további

vizsgálatok hozzájárulhatnak az egyének egészségi állapotára, élettörténetére, valamint a halálukat közvetlenül megelőző traumás eseményekre vonatkozó ismeretek jelentős bővítéséhez, ezáltal a IV. tömegsírhoz köthető egyének biológiai és történeti hátterének átfogóbb megértéséhez.

Preliminary results of the bioarcheological analysis of Mohács Mass Grave No. 4

At the Battle of Mohács (1526), the numerically superior Ottoman force defeated the Christian army. According to historical sources, following the battle, the Ottomans took numerous prisoners, who were executed two days after the battle. Our presentation introduces the preliminary results of bioarchaeological analyses conducted on human skeletal remains from Mass Grave No. 4, associated with the Battle of Mohács and excavated in 2024.

During the excavation, 237 individuals were identified. The material was partially commingled, and the skeletal remains were incomplete and highly fragmented. Therefore, they were restored before the analyses. Standard biological anthropological methods were applied during the bioarchaeological analyses. Initially, bones assigned different numbers but presumed to belong to the same individual were reassociated based on anatomical and morphological characteristics. As a result, the number of individuals was reduced to 184.

Based on the demographic analyses, the majority of individuals were young adult males. Preliminary paleopathological observations revealed a high frequency of perimortem trauma, concentrated on the posterior surfaces of the skulls and cervical vertebrae. In addition to the large number of multiple, parallel perimortem injuries affecting the head and neck region, a smaller number of possible defensive injuries were also recorded. Furthermore, infectious, degenerative, and inflammatory lesions were present. Among the infectious diseases, bone changes suggestive of tuberculous meningitis were frequently identified. Minor developmental anomalies were relatively common, primarily localized to the cranio-cervical junction. In addition, several more significant and rare developmental disorders were also present. Detailed differential diagnostic examinations are currently being conducted.

Although the remains predominantly represent young adult males, both historical sources and paleotraumatological findings are consistent with the theory that the individuals were executed following the battle rather than dying in it.

The bone material presumably represents a heterogeneous group consisting of captured soldiers and civilians, rather than a single local population. Future strontium isotope analysis may serve to support this. Further investigations may contribute to a better understanding of the individuals' health status, life histories, and perimortem trauma, providing a more comprehensive picture of their biological and historical background.

2026. október 9. (péntek) / Friday, 9 October 2026

10:00–11:20

1. Szekció / Section 1

Szekcióelnök / Section Chair: Dr. KOLÇAK, Özgür

Prof. Dr. IŞIKSEL, Güneş

**Suzerainty Without Treaty: The Ottoman–Hungarian–Polish Triangle
After Mohács (1526–1529)**

The battle of Mohács in 1526 inaugurated a period of acute political uncertainty in Central Europe, challenging the Sublime Porte with profound logistical constraints and fluid regional dynamics. Traditional historiography frequently reads the subsequent Ottoman trajectory backward, treating the 1529 campaign against Vienna as the execution of a premeditated imperial blueprint. This paper re-examines the post-Mohács environment through a cross-cultural reading of Ottoman and European sources, arguing instead that the Porte's policy emerged from a process of strategic hesitation, structural adjustment, and pragmatic calculation. Specifically, it addresses two under-examined dimensions: first, the absence of a bilateral treaty with János Zápolya and demonstrates that the purported "Treaty of Constantinople" masks a reality of unilateral suzerainty grounded in the right of conquest (*ius gladii*); and second, the critical enabling condition provided by King Sigismund I of Poland's policy of active neutrality. By tracing the evolution from localized frontier probing in 1527 to the formalization of client subordination and the neutralization of Habsburg diplomacy in 1528, this study reframes the 1529 campaign as the culmination of these localized adjustments rather than an inevitable multi-stage expansion.

**Szerződés nélküli fennhatóság: az oszmán–magyar–lengyel háromszög
Mohács után (1526–1529)**

Az 1526. évi mohácsi csata Közép-Európában mély politikai bizonytalanság korszakát nyitotta meg, amely a Fényes Portát is súlyos logisztikai korlátok és folyamatosan változó regionális erőviszonyok elé állította. A hagyományos történetírás hajlamos a szultán és környezete későbbi lépéseit visszamenőleges olvasattal értelmezni, s az 1529-es bécsi hadjáratot egy előre kidolgozott birodalmi terv végrehajtásaként ábrázolni. Jelen előadás oszmán és európai források összevetésével vizsgálja újra a Mohács utáni helyzetet, és emellett érvel, hogy a Porta politikája valójában stratégiai kivárásból, strukturális

alkalmazkodásból és pragmatikus mérlegelésből született meg. A dolgozat különösen két, eddig kevésbé vizsgált vonatkozásra összpontosít. Egyrészt rámutat, hogy Szapolyai Jánossal nem jött létre kétoldalú szerződés, s az úgynevezett „konstantinápolyi szerződés” valójában a hódítás jogán (ius gladii) alapuló egyoldalú hűbéri fennhatóságot leplezi. Másrészt vizsgálja azt a kritikus, kedvező feltételt, amelyet I. Zsigmond lengyel király aktív semlegességi politikája teremtett. Az 1527-es helyi határmenti próbálkozásoktól az 1528-as hűbéri alávetés formalizálódásán és a Habsburg diplomácia semlegesítésén át követve a folyamatot, az előadás az 1529-es hadjáratot nem elkerülhetetlen, fokozatos terjeszkedés eredményeként, hanem ezen helyi jellegű alkalmazkodási lépések kumulatív betetőzéseként pozicionálja újra.

Dr. BAŞ, Göksel – Prof. Dr. FODOR, Pál

Mohács 1526: Feeding and Financing the Ottoman Army

This study examines the logistics and finances of the Ottoman army's 1526 Mohács campaign, arguing that provisioning and fiscal organization were as decisive for Ottoman victory as battlefield tactics. Drawing on Ottoman archival registers, it reconstructs the size and composition of the mobilized force, its march pace on the outbound and return journeys, and the supply chain of pack animals and grain, procured both through the avarız-based nüzül levy and direct treasury purchases. On the financial side, the study estimates total campaign expenditure, showing that only a modest share was drawn from the tax-paying population, with the bulk covered by the central treasury through salaries, bonuses, armaments, and garrison costs. Comparing this with contemporary European campaigns highlights the relative efficiency of Ottoman fiscal-military administration, rooted in the self-financing timar system, decentralized in-kind taxation, and centralized budgetary planning – an efficiency that allowed the Ottomans to sustain large, complex campaigns at comparatively low cost.

Mohács 1526: Az oszmán hadsereg élelmezése és finanszírozása

Jelen előadás az 1526. évi mohácsi hadjárat logisztikai és pénzügyi vonatkozásait vizsgálja, és amellett érvel, hogy az élelmezés és a pénzügyi szervezés az oszmán győzelem szempontjából éppolyan meghatározó jelentőségű volt, mint a harctéri taktika. Oszmán levéltári forrásokra támaszkodva a tanulmány rekonstruálja a mozgósított haderő nagyságát és összetételét, a sereg oda- és visszaútjának menetütemét, valamint a teherhordó állatok és a gabona ellátási láncát, amelyet egyfelől az avarízon alapuló nüzül-adó, másfelől pedig a

központi kincstár közvetlen beszerzései biztosítottak.

Pénzügyi szempontból a tanulmány megbecsüli a hadjárat teljes költségét, és kimutatja, hogy annak csupán viszonylag csekély része származott az adófizető lakosságtól, míg a költségek túlnyomó részét a központi kincstár fedezte, beleértve a zsoldokat, a jutalmakat, a fegyverzetet és a helyőrségek fenntartásának költségeit. A kortárs európai hadjáratokkal való összehasonlítás rávilágít az oszmán pénzügyi-katonai igazgatás viszonylagos hatékonyságára, amely az önfinanszírozó tímár-rendszerre, a decentralizált természetbeni adóztatásra és a központi költségvetési tervezésre épült. Ez a hatékonyság tette lehetővé, hogy az oszmánok nagyszabású és összetett hadjáratokat viszonylag alacsony költségek mellett folytassanak.

Dr. OBRADOVIĆ, Nenad

A mohácsi csata a szerb nép történetében

Előadásom célja bemutatni a szerb katonai vezetők részvételét a mohácsi csatában – okleveles és elbeszélő források alapján –, valamint a csata utáni zavaros állapotokban való ténykedésüket. Ez időben különösen fontos helyet foglal el Car Jovan Nenad, Radič Božić és a Bakić család. Ezek mellett különös hangsúlyt kap a csata megítélése a szerbek között, főként az évkönyvek és feljegyzések alapján, valamint az, hogy a vesztes csata milyen hatással volt a megmaradt elit körében a szerb ország helyreállításával kapcsolatos elképzelésekre. Véleményem szerint ez a célkitűzés gazdagítja a magyar tudományosság ismereteit a külhoni eredmények ismeretével, valamint kiemeli a mohácsi csata nemzetközi környezetét és jelentőségét.

The Battle of Mohács in the History of Serbian people

The aim of this paper is to examine the participation of Serbian military leaders in the Battle of Mohács, based on both documentary and narrative sources, as well as their activities during the turbulent period that followed the battle. Particular attention will be devoted to Emperor Jovan Nenad, Radič Božić, and the Bakić family, who played a significant role during this period. Furthermore, special emphasis will be placed on how the Battle of Mohács was perceived among the Serbs, with particular reference to annals and other contemporary records, as well as on the impact of the defeat on ideas concerning the restoration of a Serbian state among the surviving members of the Serbian elite. In my view, such an approach would contribute to Hungarian scholarship by incorporating findings from research conducted beyond Hungary, while also placing the Battle of Mohács within a broader international context and highlighting its wider historical significance.

Prof. Dr. NEUMANN, Tibor**Lajos király testőrei**

Az előadás arra keresi a választ, hogy a mohácsi csata előtt kiket állítottak a fiatal magyar–cseh uralkodó védelmére és miért éppen őket. Brodarics Istvánnak a csatáról szóló művéből jól ismert, hogy három személyt jelöltek ki a király védelmére csapataikkal, akiket aztán Tomori az oszmán átkaroló hadművelet megakadályozására elküldött Lajos mellől. Egy újonnan előkerülő német forrás ugyanakkor felsorolja azt a hét személyt is, akik kifejezetten a király személyes védelméért voltak felelősek. Hármukról Brodarics is megemlíti, hogy a csata előtt közvetlenül a király mögött álltak. Nem meglepő módon ők az uralkodó bizalmasai voltak, zömmel a királyi udvar mindennapi vezetésében is szerepet vállaló kamarások. Az előadás röviden bemutatja, mit lehet tudni személyükről, mi volt a pozíciójuk a királyi udvarban, és végül mi lett a sorsuk. Elidőzik annál a kérdésnél is, hogy a királyi udvarban voltak-e testőrök Lajos uralkodása idején. Foglalkozik azzal is, hogy az egyik „testőrt” a magyar szakirodalom általában tévesen azonosítja. Ennek oka az volt, hogy Brodarics nem írta le a keresztnévét. Ezt már az 1560-as években kihasználta egy kegydíjért folyamodó özvegy, akinek részben koholt adatokon alapuló kérvénye aztán a félreértés okává vált. A történet egyúttal apró, ám érdekes adalékkal szolgál Brodarics hazai recepciótörténetéhez.

The bodyguards of King Louis

The paper seeks to answer the question of who was assigned to protect the young Hungarian–Czech monarch before the Battle of Mohács, and why these particular individuals were chosen. It is well known from István Brodarics's work on the battle that three individuals were appointed to protect the king with their troops, but Tomori then sent them away from King Louis to prevent the Ottoman encircling manoeuvre. However, a newly discovered German source also lists the seven individuals who were specifically responsible for the king's personal protection. Brodarics also mentions that three of them were standing directly behind the king immediately before the battle. Unsurprisingly, they were the monarch's confidants, mostly chamberlains who also played a role in the day-to-day running of the royal court. The lecture briefly outlines what is known about these individuals, what their positions were at the royal court, and, finally, what happened to them. It also examines the question of whether there

were bodyguards at the royal court during King Louis' reign. It also addresses the fact that one of the 'bodyguards' is generally misidentified in Hungarian scholarship. The reason for this was that Brodarics did not record his first name. This was exploited as early as the 1560s by a widow applying for a pension, whose petition – based in part on fabricated information – subsequently gave rise to the misunderstanding. The story also provides a minor but interesting addition to the history of Brodarics' reception in Hungary.

Prof. Dr. KRUPPA, Tamás

Mohács visszhangja a 16. századi itáliai forrásokban

A mohácsi vereség hamar bekerült a kortárs itáliai történetírásba. A csatának a korszak eseménytörténetébe és a történetírói elbeszélésbe történő beemelése bizonyítható módon a budai udvarban tartózkodó itáliai követek jelentéseire támaszkodott. A narratíva egyúttal a magyarokról addig kialakított toposzokra is hatást gyakorolt.

The Resonance of Mohács in Sixteenth-Century Italian Sources

The defeat at Mohács was quickly incorporated into contemporary Italian historiography, which, by situating the battle within the broader history of the period and incorporating it into historiographical narratives, demonstrably relied on the reports of the Italian envoys residing at the Buda court. At the same time, this narrative also influenced the *topoi* that had previously shaped perceptions of the Hungarians.

RÉSZTVEVŐK / PARTICIPANTS

Dr. B. SZABÓ, János

Budapesti Történeti Múzeum / Budapest History Museum

Dr. BAŞ, Göksel

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi / Social Sciences University of Ankara

Dr. BERECHKI, Zsolt

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar,
Embrentani Tanszék / Department of Biological Anthropology, Faculty of
Sciences and Informatics, University of Szeged

Dr. BERTÓK, Gábor

Janus Pannonius Múzeum, Régészeti Osztály / Department of Archeology,
Janus Pannonius Museum

Prof. Dr. C. TÓTH, Norbert

Magyar Nemzeti Levéltár; HUN-REN–MNL–SZTE Magyar Medievisztikai
Kutatócsoport / National Archives of Hungary; HUN-REN–MNL–SZTE
Research Group for Medieval Studies

Prof. Dr. COQUEUGNIOT, Helene

Centre national de la recherche scientifique / French National Centre for
Scientific Research

DE ANDRÉS MONTERO, Marcos

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar,
Embrentani Tanszék / Department of Biological Anthropology, Faculty of
Sciences and Informatics, University of Szeged

Prof. Dr. DUTOUR, Olivier

Ecole Pratique des Hautes Etudes

Prof. Dr. FEDELES, Tamás

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Középkori
és Koraiújkori Történeti Tanszék / Department of Medieval and Early Modern

History, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Pécs

Prof. Dr. FODOR, Pál

ELTE HTK Történettudományi Kutatóintézet / ELTE RCH Institute of History

GELLAI, Fanni

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék / Department of Biological Anthropology, Faculty of Sciences and Informatics, University of Szeged

Dr. GERETOVSZKY, Zsolt

Szegedi Tudományegyetem, Interdiszciplináris Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ, 3D központ / Interdisciplinary Centre of Excellence for Research, Development and Innovation, 3D Center, University of Szeged

Dr. HARAMZA, Márk

Janus Pannonius Múzeum, Régészeti Osztály / Department of Archeology, Janus Pannonius Museum

Dr. HEGYI, Andrea

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Élettani, Szervezettani és Idegtudományi Tanszék / Department of Physiology, Anatomy and Neuroscience, Faculty of Sciences and Informatics, University of Szeged

Prof. Dr. IŞIKSEL, Güneş

Istanbul Medeniyet Üniversitesi / Istanbul Medeniyet University

Prof. Dr. KASZA, Péter

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Klasszika Filológia és Neolatin Tanszék; OSZK–SZTE Kulcsár Péter Historiográfiai Kutatócsoport / Department of Classical Philology and Neo-Latin, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Szeged; OSZK–SZTE Péter Kulcsár Historiography Research Group

Dr. KIRÁLY, Kitty

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék; Móra Ferenc Múzeum / Department of Biological

Anthropology, Faculty of Sciences and Informatics, University of Szeged;
Móra Ferenc Museum

Dr. KIS, Luca

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar,
Embertani Tanszék / Department of Biological Anthropology, Faculty of
Sciences and Informatics, University of Szeged

KOCSMÁR, Réka

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar,
Embertani Tanszék / Department of Biological Anthropology, Faculty of
Sciences and Informatics, University of Szeged

Dr. KOLÇAK, Özgür

İstanbul Üniversitesi / Istanbul University

Prof. Dr. KRUPPA, Tamás

Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott
Társadalomismereti és Kisebbségpolitikai Intézet / Institute of Applied Social
Sciences and Minority Politics, Juhász Gyula Faculty of Education, University
of Szeged

Prof. Dr. M. EMECEN, Feridun

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi / Istanbul 29 Mayıs University

Dr. MAI, Tímea Katalin

Szegedi Tudományegyetem, Igazságügyi Orostani Intézet; Szegedi
Tudományegyetem, Szent-Györgyi Albert Klinikai Központ / Department of
Forensic Sciences, University of Szeged; Szent-Györgyi Albert Clinical Center,
University of Szeged

Dr. MOLNÁR, Erika

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar,
Embertani Tanszék / Department of Biological Anthropology, Faculty of
Sciences and Informatics, University of Szeged

NEMÉNYI, Réka

Janus Pannonius Múzeum, Régészeti Osztály / Department of Archeology,

Janus Pannonius Museum

Dr. NÉMETH, Balázs

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet / Hungarian University of Agriculture and Life Sciences Institute for Wildlife Management and Nature Conservation

Prof. Dr. NEUMANN, Tibor

ELTE HTK Történettudományi Kutatóintézet / ELTE RCH Institute of History

Dr. OBRADOVIĆ, Nenad

Belgrádi Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történeti Tanszék; HUN-REN–SZTE Oszmán Kori Kutatócsoport / Department of History, Faculty of Philosophy, University of Belgrade; HUN-REN–SZTE Research Group of the Ottoman Age

Dr. habil. PÁLFI, György

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék / Department of Biological Anthropology, Faculty of Sciences and Informatics, University of Szeged

Prof. Dr. PAPP, Sándor

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Altajisztikai Tanszék, Kora Újkori és Újkori Történeti Tanszék; HUN-REN–SZTE Oszmán Kori Kutatócsoport / Department of Altaic Studies, Department of Early Modern and Modern History, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Szeged; HUN-REN–SZTE Research Group of the Ottoman Age

SIMON, Béla

Janus Pannonius Múzeum, Régészeti Osztály / Department of Archeology, Janus Pannonius Museum

SIMON, Zsófia

Kőszegi Városi Múzeum / City Museum of Kőszeg

Dr. SZABÓ, Árpád

Szegedi Tudományegyetem, Igazságügyi Orvostani Intézet / Department of Forensic Sciences, University of Szeged

Prof. Dr. TARIM, Zeynep
Független / Independent

Dr. TIHANYI, Balázs

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék; Szegedi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Régészeti Tanszék / Department of Biological Anthropology, Faculty of Sciences and Informatics, University of Szeged; Department of Archaeology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Szeged

VÁGVÖLGYI, Lili

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék / Department of Biological Anthropology, Faculty of Sciences and Informatics, University of Szeged

VAJDA, Balázs

Szegedi Tudományegyetem, Interdiszciplináris Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ, 3D központ / Interdisciplinary Centre of Excellence for Research, Development and Innovation, 3D Center, University of Szeged

Dr. VARGA, Szabolcs

ELTE HTK Történettudományi Kutatóintézet / ELTE RCH Institute of History

VIG, Viktor

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani Tanszék / Department of Biological Anthropology, Faculty of Sciences and Informatics, University of Szeged

Dr. ZAY, Orsolya

Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet; Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Régészettudományi Intézet / Hungarian Academy of Arts, Research Institute for Art Theory and Methodology; Faculty of Humanities, Institute of Archaeological Sciences, Eötvös Loránd University

OSZK-SZTE Kulcsár
Péter Historiográfiai
Kutatócsoport

SZTE
SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

SZTE BTK Klasszika
Filológia és
Neolatin Tanszék

SZTE BTK Kora
Újkori és Újkori
Történeti Tanszék

**HUN
REN** Magyar
Kutatási
Hálózat

C★TIKA